

**“İktisadi Yönelim İstatistikleri ve Reel Kesim
Güven Endeksi”ne
İlişkin Yöntemsel Açıklama**

İstatistik Genel Müdürlüğü
Reel Sektör Verileri Müdürlüğü

İçindekiler

I- Amaç	3
II- Çerçeve	3
III- Kapsam	3
IV- Veri Derleme Yöntemi	4
V- Sınıflama	4
VI- Kırılımlar	4
VII- Tanımlar	4
VIII- Hesaplamalar	4
IX- Yayımlama	5
X- Revizyon Politikası	6

I- Amaç

İmalat sanayinde faaliyet gösteren işyerlerinin ülke ekonomisine yön veren üst düzey yöneticilerinin, yakın geçmişe ilişkin değerlendirmelerinin, mevcut duruma ilişkin görüşlerinin ve geleceğe yönelik beklentilerinin izlenerek, imalat sanayinin kısa dönemdeki eğilimlerini yansıtacak göstergelerin üretilmesidir.

II- Çerçeve

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)'nin 2010 bazlı İmalat Sanayi Üretim Endeksi (SÜE) anket birimlerinden oluşmaktadır. SÜE, imalat sanayi sektörü kapsamında kamu sektöründe faaliyet gösteren işyerlerinin tamamıyla, özel sektörde çalışan sayısı yıllık ortalama 20 ve daha fazla kişi olan işyerlerinin, NACE Rev.2 sınıflamasının dördü faaliyet düzeyine göre gerçekleşen üretim değerinin en az yüzde 90'ını gerçekleştiren işyerlerinden oluşmaktadır. Anketin çerçevesi, SÜE' deki güncellemelere paralel olarak güncellenmektedir.

III- Kapsam

İşyeri Kapsamı: İktisadi Yönelim Anketi (İYA)'nin işyeri kapsamı, SÜE çerçevesindeki anket birimlerine, 50 kişi ve üzerinde çalışanı olan işyerlerinin üçlü faaliyet düzeyindeki üretim değerlerine kesme uygulanarak oluşturulmakta ve her iki yılda bir güncellenmektedir. Bu çerçevede, ankete yeni dahil edilecek işyerleri, anket gönderilen işyerlerinin üçlü sektörler itibarıyla önceki yıl üretim değerinin en az yüzde 85'ini temsil etmesine yönelik olarak belirlenmektedir. Ankete katılan işyerlerinden, kapanan, faaliyetini durduran ya da faaliyet alanını değiştirenler kapsamdan çıkarılmaktadır.

Anketin Kapsamı: İYA kapsamında, aylık ve üç aylık olmak üzere iki ayrı anket formu bulunmaktadır. Ocak, Nisan, Temmuz ve Ekim aylarında üç aylık, diğer aylarda ise aylık anket uygulanmaktadır. Üç aylık anket formunda 28 soru bulunmaktadır. Aylık anket formunda ise bu sorulardan 22'si yer almaktadır. Aylık anket, üretim, siparişler, istihdam, stoklar, satış fiyatı, birim maliyeti, kapasite kullanım oranı, üretici fiyatları enflasyonu, kredi faiz oranı ve genel gidişat ile ilgili değerlendirmeleri içermektedir. Bu kapsamda, soruların 5 tanesi mevcut durum değerlendirmesine, 15 tanesi geçmiş ve geleceğe yönelik eğilimlere, 2 tanesi ise oran bildirimine ilişkindir. Üç aylık ankette ise, üretimi kısıtlayan faktörler, üretim kapasitesi seviyesi, mevcut sipariş kayıtlarının üretim süresi ile yurt içi ve yurt dışındaki rekabet gücüne yönelik 6 ilave soru yer almaktadır. Bu sorulardan bir tanesi çeşitli faktörlerin önem sırasına göre sıralanmasına, diğerleri ise mevcut durum ve son üç aya yönelik eğilimlerin saptanmasına ilişkindir.

IV- Veri Derleme Yöntemi

Anket yanıtları, katılımcıların tercihinine göre Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) Genel Ağ sayfası ya da posta aracılığıyla, ait olduğu ayın 1-15. günleri arasında alınmaktadır. Anket formu, posta aracılığıyla ankete katılmayı tercih eden işyerlerine, ilgili aydan bir önceki ayın son iş günü gönderilmektedir. Genel Ağ ortamında hazırlanan anket ise, bu ortamda bildirimde bulunmayı tercih eden işyerleri için ilgili ayın ilk iş günü erişime açılmaktadır.

V- Sınıflama

NACE Rev.2 sektör sınıflamasının 10-33 kodlu imalat sanayi alt sektörleri bazında yapılmaktadır. Üçlü faaliyet düzeyindeki sektörler ayırımında, kayıtlı medyanın çoğaltılması (182), temel eczacılık ürünleri imalatı (211), ısınlama, elektro medikal ve elektro terapi ile ilgili cihazların imalatı (266) ve müzik aletleri imalatı (322) sektörleri kapsam dışındadır.

VI- Kırılımlar

Anket kapsamında işyerlerinden alınan yanıtların toplu sonuçları, ürünlerin nihai kullanım amacına göre yapılan sınıflandırmaya göre, sermaye malları, dayanıklı ve yarı dayanıklı tüketim malları ve ara malları üreten sektör grupları bazında verilmektedir. Söz konusu alt kırılımlar bazında ağırlıklı olarak toplulaştırılan sonuçlar, 2007 Ocak ayından itibaren zaman serisi olarak TCMB Genel Ağ sayfasında "İstatistikler/Elektronik Veri Dağıtım Sistemi (EVDS)/Anketler" başlığı altında kullanıma sunulmaktadır.

VII- Tanımlar

Denge: Anketin, ilgili sorusuna toplam cevap verenler içerisinde pozitif (arttı, artacak, daha iyimser, normal üstü, iyileşti) ve negatif (azaldı, azalacak, daha kötümser, normal altı, kötüleşti) cevap verenlerin yüzdelerinin farkıdır.

Reel Kesim Güven Endeksi (RKGE): Reel sektör temsilcilerinin ekonomik görünümüne ilişkin genel izlenimlerini ortaya koymak amacıyla, İYA'nın, farklı sorularına verilen yanıtların birlikte değerlendirilerek özetlendiği bir göstergedir.

VIII- Hesaplamalar

Ağırlıklandırma: Anket yanıtlarının toplulaştırılmasında üç aşamalı olarak ağırlıklandırma yapılmaktadır. Ağırlıklandırmada, anket kapsamındaki işyerlerinin bir önceki yıldaki sanayi üretim endeksi kapsamında derlenen üretim değerleri kullanılmaktadır. Ankete verilen yanıtlar, birinci, ikinci ve üçüncü aşamalarda

işyerlerinin bir önceki yıldaki üretim değerleri ile ağırlıklandırılarak NACE Rev.2 sektör sınıflamasına göre, sırasıyla üçlü faaliyet düzeyi, ikili faaliyet düzeyi ve imalat sanayi geneli düzeyinde toplulaştırılmaktadır. Ağırlıklar, bir önceki yıla ilişkin yıllık sanayi üretim endeksi verileri kullanılarak yılda bir kez güncellenmektedir.

RKGE'nin Hesaplanması: RKGE, İYA'nın toplam sipariş, mamul mal stoku, ihracat, üretim, istihdam, sabit sermaye yatırım harcaması ve genel gidişata yönelik sorularına verilen yanıtların bir fonksiyonu olarak hesaplanmaktadır. Söz konusu sorulara verilen yanıtların ağırlıklı olarak toplulaştırılan denge değerlerine 100 rakamı ilave edilerek endeks değerleri elde edilmektedir. RKGE, söz konusu endeks değerlerinin basit aritmetik ortalaması olarak hesaplanmaktadır. Endekse katılacak soruların seçiminde sanayi üretim endeksi devrelerini öncüleme performansı, düşük oynaklık, çapraz korelasyon gibi istatistiksel yöntemlerin yanı sıra ekonomik anlamlılık da dikkate alınmıştır. Endeks hesaplanırken baz yılı esas alınmamıştır.

RKGE aşağıdaki şekilde yorumlanmaktadır:

Anketin kapsadığı reel kesim temsilcileri tarafından yapılan değerlendirmelere göre;

RKGE =100: Ekonomik faaliyete ilişkin istikrarlı görünüm.

RKGE >100: Ekonomik faaliyete ilişkin güvenin arttığı (iyimser) görünüm.

RKGE <100: Ekonomik faaliyete ilişkin güvenin azaldığı (kötümser) görünüm.

Mevsimsel Etkilerden Arındırılmış RKGE'nin (RKGE-MA) Hesaplanması:

RKGE'nin mevsim etkilerinden arındırma işlemi TRAMO-SEATS yöntemi ile gerçekleştirilmektedir. Mevsimsellikten arındırma yöntemi olarak dolaylı (indirect) yöntem kullanılmıştır. Bu yöntemle göre, RKGE'yi oluşturan tüm alt kalemlerdeki mevsimsel etkiler test edilmekte ve mevsimsellik gösteren seriler mevsimsel etkilerden arındırılmaktadır. RKGE-MA, mevsimsel etkilerden arındırılmış serilerin basit aritmetik ortalaması olarak hesaplanmaktadır.

IX- Yayımlama

Anket sonuçları, ilgili ayın son haftasında yayımlanmaktadır. Yayımlama takvimine, TCMB Genel Ağ sayfasından **"İstatistikler/Veri Yayımlama Takvimi"** başlıklarından, toplu sonuçlara ise **"İstatistikler/Eğilim Anketleri/İktisadi Yönelim İstatistikleri ve Reel Kesim Güven Endeksi"** başlıklarından erişim sağlanabilmektedir. Ayrıca, toplu sonuçların zaman serisi, **"İstatistikler/Elektronik Veri Dağıtım Sistemi (EVDS)/Anketler"** başlıkları altında kullanıma sunulmaktadır.

X- Revizyon Politikası

Anket döneminden sonra alınan yanıtlar değerlendirmeye alınmamakta, sonuçlar revize edilmemektedir. RKGE'nin mevsimsel etkilerden arındırılmış sonuçlarında ise yöntem ve uygulama gereği serilerin model yapısı, model parametreleri ve aykırı gözlem yapısı her yıl itibarıyla değiştirilmekte ancak seriler geçmişe dönük olarak revize edilmemektedir.